

TÜRKİYE - HİNDİSTAN YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 1

20 - 23 Ocak 2013, | Yeni Delhi

ÖZET RAPOR

Yeni Dönem Türkiye - Hindistan İlişkileri: Değişen Dünya Düzeninde Yükselen Güçler

TASAM & Hindistan Dışişleri Bakanlığı ICWA

सत्यमेव जयते

www.tasam.org

TÜRKİYE - HİNDİSTAN YUVARLAK MASA TOPLANTILARI - 1

“Yeni Dönem Türkiye - Hindistan İlişkileri: Değişen Dünya Düzeninde Yükselen Güçler”

(21 - 22 Ocak 2013, TASAM & Hindistan Dışişleri Bakanlığı ICWA | Yeni Delhi)

ÖZET RAPOR

“Yeni Dönem Türkiye - Hindistan İlişkileri: Değişen Dünya Düzeninde Yükselen Güçler” temalı **Birinci Türkiye - Hindistan Yuvarlak Masa Toplantısı** 21-22 Ocak 2013 tarihinde Hindistan’ın başkenti Yeni Delhi’de ICWA (Indian Council of World Affairs) ve TASAM iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Forumu TASAM’dan Başkan Süleyman Şensoy, Başkan Danışmanı Büyükelçi (E.) Prof. Dr. Ali Engin Oba, Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Esra Hatipoğlu, TASAM Ortadoğu Masası Uzmanı Dr. Muharrem Hilmi Özev ve Yıldız Teknik Üniversitesi Araştırma Görevlisi Elif Bali’den oluşan heyet katılmıştır. Büyükelçi Rajiv K. Bhatia başkanlığındaki ICWA heyeti ise çok sayıda diplomat, akademisyen ve uzman tarafından temsil edilmiştir. TASAM ekibi T.C. Yeni Delhi Büyükelçisi Umut Burak Akçapar tarafından da kabul edilmiştir.

Değişen küresel düzende Türkiye - Hindistan ilişkilerinin yoğunlaştırılmasına ve derinleştirilmesine katkı sağlamak üzere TASAM ile ICWA arasında bilgi alışverişini hızlandırma ve iş birliğini derinleştirme amaçlı **Memorandum’un** imzalanmasıyla başlayan toplantıda “Evrilen Dünya Düzeni: Hindistan ve Türkiye’nin Rolü”, “Yeni’ Arap Dünyası: Türkiye ve Hindistan’dan Görüşler”, “Bölgesel Güvenlik Perspektifleri ve Enerji Sorunları: Afganistan, Suriye, Akdeniz ve Hint Okyanusu” başlıkları altında sunumlar gerçekleştirilmiştir. Sunumlar, soru ve cevap periyotları ile daha ayrıntılı bir biçimde irdelenmiş, güncel bölgesel, küresel sorunlara yönelik soru ve kaygılar samimi ve yoğun bir biçimde tartışılmıştır. Bölgesel olayların ivme kazandığı ve diyalogun önemli hale geldiği bir dönemde gerçekleştirilen etkinlikler oldukça verimli sonuçlar doğurmuştur. Etkinlikler sırasında düzeyli bir görüş alışverişi temelinde ikili ve çok taraflı konularla, ulusal, uluslararası sorunlar konusunda bir anlaşma zemini ortaya çıkmıştır.

Büyükelçi Rajiv K. Bhatia, TASAM Başkanı Süleyman Şensoy ve T.C. Yeni Delhi Büyükelçisi Umut Burak Akçapar'ın açılış konuşmaları ile başlayan yuvarlak masa toplantısında Orta Doğu ve Güney Asya'da gerçekleşmekte olan değişim başta olmak üzere dünya çapında görülen dinamik dönüşüm karşısında çoğulcu demokratik yapılara sahip olan iki ülkenin oynayabileceği roller ve karşılıklı ilişkilerin geleceği ile ilgili görüş teatisinde bulunulmuş; iki ülke arasındaki ilişkilerin bölgesel ve küresel güvenliğe ciddi katkı sağlayacağı dile getirilmiştir. Asya'nın yükselişi karşısında Batı dünyasının görece düşüş trendinde oluşunun; Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya'daki değişikliklerin; yoğunlaşan mezhepçilik, etnik ayrışmalar ve aşırılıkçılık hareketlerinin; Hindistan'ın küresel düzeyde etkin olma çabalarının; Türkiye'nin yeni Orta Doğu politikalarının, bölgede merkezî rol arayışının ve tarihi ilişkilere sahip iki ülke arasında oluşacak sinerjinin her iki tarafın çıkarları açısından sahip olduğu büyük önemin vurgulandığı toplantıda dile getirilen görüşler aşağıda özetle sunulmaktadır:

Küresel alanda çok boyutlu bir güç sisteminin ortaya çıkmasıyla küresel ve bölgesel düzeyde çok sayıda birbirine yakın teknolojik donanım ve insan kaynağına sahip ülkenin aynı anda varlık göstermesi tarihte bir ilktir. Bu çok boyutlu ortam olağanüstü karmaşık bir rekabete temel teşkil etmektedir. Geçtiğimiz on yıl çok büyük gelişmelere sahne olmuştur ve önümüzdeki on yılda izlenecek politikalar uluslararası yapının ve ülkelerimizin önümüzdeki yüzyılda nasıl şekilleneceği üzerinde belirleyici etkiye sahip olacaktır. Bu süreçte Hindistan'ın küresel bir güç olarak, Türkiye'nin ise bölgesel bir güç ve küresel bir oyuncu olarak ortaya çıkmaları muhtemel gözükmektedir.

Çok boyutlu rekabet; entegrasyon, mikro milliyetçilik, ve öngörülemezlik gibi üç temel yeni parametre doğurmuştur. Bu yeni parametrelerin sonuçları ilk olarak Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya'da “Arap Baharı” gibi çeşitli isimlendirmelerle tanımlanan süreçlerde görülmeye başlanmıştır. Bu üç bölgede yaşananlar ve olası sonuçları; geleneksel güçler, yeni güç adayları ve bölge ülkeleri açısından çok farklı anlamlar taşımaktadır ve Türkiye ile Hindistan'ı birinci dereceden ilgilendirmektedir. Çok boyutluluk iyi yönetildiğinde ülkeler için büyük fırsatlar sunmakta ise de, pek çok ülke bu fırsatların henüz farkına varmış değildir.

“Arap Baharı”nın bir “küresel bahara” dönüştüğünü veya görünür kıldığını iddia etmek de mümkündür. Bu “küresel bahar”da üç temel trend; 1-) Küresel meydan okumalar, iklim değişikliği, kitle imha silahları, kimyasal felaketler gibi bir ülkenin ya da bölgenin tek başına

altından kalkamayacağı büyük riskler; 2-) Yeni dönemde sahneye çıkan güçlere BM’de ve diğer uluslararası kurumlarda nasıl bir rol verileceği, sistematik bütünleşmenin nasıl sağlanacağı, diğer bir deyişle güç ve adalet dengesinin nasıl sağlanacağı noktasındaki belirsizlikler; 3-) Devlet doğasının değişiyor olması, Komünist Çin’de devlet eliyle kapitalizm, Avrupa’da sosyal demokrasi uygulamaları örneklerinde görüldüğü üzere sosyalizm, komünizm ve liberalizm gibi mevcut ideolojilerin uygulama değerinin ve içeriğinin hızla değişmesi olarak sıralanabilir.

Bu süreçte “beklenti yönetimi” devletler için yeni bir parametredir ve iyi yönetilememesi halinde bazı ülke ve bölgelerdeki çeşitli beklenti ve eğilimlerin dış güçlerce kullanılması kaçınılmazdır.

Bu üç global trend üç farklı senaryodan biri ile sonuçlanabilir. 1-) Küresel düzeyde demokratikleşme; 2-) Kimlik politikaları temelinde ayrışma; 3-) Doğal kaynaklar, din, insan sermayesi gibi tüm kaynak unsurların tümünü aynı anda kullanmak suretiyle yeni bir küresel “kaynak yönetimi sistemi” geliştirilme olasılığıdır.

“Güvenlik” kavramının özellikle Soğuk Savaş sonrasında tanımlandığı biçimiyle geniş (askeri, siyasi, sosyal, kültürel, çevresel vs.) olarak ele alınması konuyu daha da karmaşık hale getirmektedir. Güney Asya ve Ortadoğu bölgeleri ile ilgili güvenlik yaklaşımları ele alındığında birbiriyle ilişkili üç problem alanı öne çıkmaktadır; bölge ülkelerin kendilerinden kaynaklanan sorunlar, önemli bölge içi ve dışı güçlerin arasındaki rekabet ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar ve deniz güvenliğine ilişkin sorunlar.

Bölge ülkelerinin kendilerinden kaynaklanan güvenlik sorunlarını sosyo-ekonomik problemlerden, göçmen akınına, silahlanmadan, gayri-meşru aktörlerin ve aşırı uçlarda yer alan grupların varlığının yarattığı istikrarsızlığa kadar genişleyen bir yelpazede sıralamak mümkündür. Bölge içi ve dışı güçlerin aralarındaki ilişkiden ve rekabetten kaynaklanan güvenlik sorunları ise daha çok etkinlik kurma ve kıt kaynaklara (enerji alanında rekabet, bölgenin balık ve temiz su kaynaklarından daha fazla pay alabilme) ulaşma mücadelesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve bölgede daha geniş kapsamlı bir güç ve etkinlik kurma mücadelesine kadar varmaktadır. Son zamanlarda gittikçe daha da önemli hale gelen deniz güvenliğine ilişkin temel sorunlar ise enerji transferi ile ilgili konular ve korsanlık ile mücadeledir. Enerji kaynaklarının ticaretinde en önemli husus üretici ülkenin ekonomik, tüketici ülkenin enerji güvenliğinin

sağlanması için ticaretin kesintisiz olarak sürdürülebilmesidir. Korsanlıkla mücadele ise yine bu konuyla bağlantılı ama bunun da ötesinde bir önem arz etmektedir.

Söz konusu güvenlik konuları göz önüne alındığında bölge ve bölge dışı ülkelerin ilişkileri açısından üç farklı seçenek ortaya çıkmaktadır; çatışma, rekabet ve işbirliği. İlişkilerin sadece çatışma düzleminde gerçekleşmesi ortak çıkarlar gereği, sadece işbirliği düzleminde gerçekleşmesi çatışan çıkarlar gereği mümkün olamayacağından, yapılacak olan çatışan çıkarların varlığını ve hassasiyetini kabul ederek işbirliği kanallarının açık tutulmasıdır.

Yukarıda sözü geçen güvenlik sorunlarına bölgede Arap Baharı'nın tetiklediği belirsiz geleceklere sahip ülkelerin (Suriye vs.) varlığı, ABD'nin Afganistan'dan çıkmasıyla söz konusu ülkede meydana gelecek güvenlik boşluğu ve bu boşluğu doldurma çabası içindeki bazı ülkelerin ve örgütlerin aralarındaki rekabet, Pakistan'ın kırılğan siyasi ve ekonomik yapısı, Çin'in yükselişi, Çin-Japonya ve Çin-Hindistan rekabeti, Hindistan-ABD flörtü vs. de eklenince bölgenin önümüzdeki dönemde dünya kamuoyunda daha fazla konuşulur ve tartışılır hale geleceğini öngörmek zor değildir.

Birer 'Doğu' ülkesi olan Hindistan ve Türkiye pek çok açıdan benzer özelliklere ve dolayısıyla pek çok alanda çıkar ortaklığına sahiptir. Üç kıtanın kesişim noktasındaki coğrafi konumu, NATO üyeliği ve AB süreci Türkiye'nin batı ile ilişkilerini vurgularken, Bağlantısızlar üyeliğine ek olarak, özellikle Soğuk Savaş'ın ardından hızla gelişen ve Orta Asya'nın Hint Okyanusu'na açılan en önemli kapısı konumunda bulunan Hindistan'ın Batılı ülkelerle ilişkileri iki ülkenin uluslararası alanda birlikte davranmasını teşvik eden ve kolaylaştıran faktörlerdir. Türkiye İslam İşbirliği Teşkilatı'nın önemli bir üyesi konumundayken, 180 milyon Müslüman vatandaş barındıran Hindistan nüfus bakımından ikinci büyük İslam ülkesi konumundadır. Her iki ülke de, komşu ülkelerdeki illegal unsurların kolaylıkla sızabildikleri uzun sınırlara sahiptir.

Her iki ülke de dünyanın en sorunlu ülkeleri ile sınırdadır. Türkiye'nin komşuları Suriye, Irak, İran, Ermenistan vd; Hindistan'ın komşuları Afganistan, Pakistan, Burma son dönemde dünya kamuoyunu en fazla meşgul eden sorunlu ülkelerdir. Her iki ülke de istikrarlı bir milli kimliği bulunmayan ve suni olarak oluşturulmuş; terörizm, aşırılıkçılık, kaçakçılık vb sorunlarla boğuşan, yönetimleri güçsüz ülkelerle kuşatılmıştır ve dolayısıyla pek çok yönden gelen tehditlerle baş etmek zorundadır.

Doğuda Hindistan, batıda ise Türkiye ile sınırlanan Güney Batı Asya bölgesi siyasi, ekonomik ve jeostratejik bir alt bölgesel sistem olarak tanımlanabilir. Bu alt sistemin kendi içinde tam olarak işlerlik kazanmasının önünde biri diğerini besleyen ve kısır döngüye dönüşen iki temel engel bulunmaktadır. Bunlardan birincisi bölge ülkeleri arasındaki anlaşmazlıklardır. Öyle ki, bazı durumlarda bir bölge ülkesi illegal unsurları diğer ülkeler aleyhine kullanabilmektedir. İkincisi ise bölge dışı büyük güçlerin bu anlaşmazlıkları kullanarak kendi çıkarları doğrultusunda ama bölge ülkeleri çıkarlarının kesinlikle aleyhine kullanmalarıdır. Bu kısır döngünün kırılması, bölge ülkeleri arasında iletişim bozukluğuna neden olan tüm sorunların kabul edilebilir çerçevede çözümlenmesi ile mümkündür.

Bu çerçevede Hindistan ve Türkiye kendilerini kuşatan enerji, su, gıda güvenliği başta olmak üzere pek çok alanda güvenlik sorunlarının çözümünde dayanışma ve iş birliği geliştirebilirler. Pasifik ve Hint okyanuslarında Hindistan'ın güvenlikle ilgili olarak üstlenebileceği roller, teknoloji ve insan kaynakları noktasında iş birliği ve yumuşak güç olarak tanımlanabilecek tüm unsurlar arasında etkileşim imkanları büyük fırsatlar sunmaktadır. Ancak, Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan ve tabulaştırılan sorunlar böyle bir iş birliğinin önündeki temel engel niteliğindedir. Özellikle aşırılıkçılığın engellenmesi noktasında tüm bölge ülkeleri anlamlı bir iş birliği geliştirmedikçe bölgede istikrarın sağlanması imkânsızdır. Bazı bölge ülkelerinin çözüm süreci dışında kalmaları ya da bırakılmaları sorunu daha da içinden çıkılmaz boyutlara taşımaktadır.

Batı Asya ülkeleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi önündeki temel sorunlar Soğuk Savaş dönemi koşullarının ürünüdür ve bu sorunlar Türkiye – Hindistan ilişkilerinin günümüze dek fazla gelişmemesinde ve derinleşmemesinde temel etkidir. Soğuk Savaş'tan sonra çeyrek yüzyıla yakın bir sürenin geçmiş olduğu günümüzde bu sorunların bölge ülkelerini hala meşgul etmekte oluşu anlamlıdır. Çünkü bu sorunlar bölge dışı güçlerin bölgeye müdahalesinin temel gerekçesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda özellikle Hindistan Pakistan sorunlarının çözümünde/azaltılmasında yeni radikal bir konseptte ihtiyaç olduğu Türk heyetince ısrarla vurgulanmıştır.

İki kutuplu sistemin ardından dünyanın artık tek kutuplu bir sisteme dönüşmekte olduğu iddiası sıklıkla dile getirilmişse de, günümüzde hiçbir güç uluslararası alanı tek başına yönlendirme gücüne sahip değildir. Bu ortamda Hindistan ve Türkiye gibi ülkelerin önünde Soğuk Savaş

dönemine göre büyük bir manevra alanı açılmıştır. İki ülke gerek bölgesel gerekse küresel düzlemde kendi çıkarlarını korumak üzere bir takım adımlar atma şansına sahip olmuşlardır.

Öte yandan, Avrupa Birliği’nde yaşanan sıkıntılar, Avrupa ve Rusya’nın uluslararası alanda zemin kaybetmesi, ‘Arap Baharı’, ya da Çin’in uluslararası alanda –özellikle Asya, Afrika ve Güney Amerika’da- hızla ilerlemesi gibi nedenlerden dolayı pek çok ülke mevcut ilişkilerini gözden geçirme ve yeni çıkar alanları tanımlama arayışına girmiştir. Bu ortamda Türkiye ve Hindistan kendi yakın bölgelerinden başlayarak dünyanın farklı ülkeleri ile ilişkilerini geliştirme çabası içine girmişlerdir. Bu durum Hindistan ve Türkiye’nin siyasi ve ekonomik alanlarda iş birliği yapmalarını zorunlu hale getirmiştir. Bunun gerçekleştirilmesi ise, iş birliğinde hızlı yol kat edilmesi mümkün alanların ön plana çıkarılmasından geçmektedir.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal döneminde başlatılan, geçmişte yaşanan güçlüklerin çözülmesi ve Türkiye - Hindistan ilişkilerin hızla geliştirilmesi yönündeki adımların yeniden canlandırılması çabaları bu noktada iyi bir hareket noktası olabilir. Kültürel faaliyetlerin yoğunlaştırılması, akademik iş birliği imkanlarının geliştirilmesi vb adımlar ekonomik ve siyasi işbirliği adımlarını hızlandıracaktır. Hindistan ve Türkiye arasında başlayan yakınlaşma sürecinin orta ve uzun vadede devam etmesi beklenen bir durumdur. Bu süreç üçüncü ülkelerle ilişkilerin gelişmesine de vesile olacaktır.

Uluslararası sorunlarla ilgili olarak Hindistan ve Türkiye arasında görüş ayrılığına neden olan sorunlar Soğuk Savaş’ın ardından hızla azalırken, iki ülkeyi birlikte davranmaya zorlayan nedenler artmaktadır. İki ülkenin ortak çıkar alanı son derece geniştir. Geçmişin tortuları üzerinde devam eden sorunlar her ülke için söz konusu olabilir ama bu tür sorunların güçlü irade ve yapıcı etkinliklerle aşılması mümkündür. Bu noktada ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinin siyasi ilişkilerin geleceği için maddi temel oluşturacağı hatırlatılmalıdır. Ortadoğu’da, ama özellikle Körfez bölgesi, Türkiye ve Hindistan için çok geniş imkanlar sunan ortak çıkar ve iş birliği alanı haline gelmiştir.

Güney Asya ve Orta Doğu bölgesindeki etnik ve mezhepsel ayrışma senaryoları tüm bölge için ama özellikle Hindistan ve Türkiye için büyük sakıncalar içermektedir. Özellikle Irak ve Suriye olayları Şii-Sünni eksenli parçalanmayı derinleştirmiştir. Önlem alınmaması halinde bu sorun tüm Ortadoğu ve Güney Asya’yı derinden etkileyebilir. Demokratik çoğulcu ülkeler olarak Hindistan

ve Türkiye'nin bu alanda da iş birliği halinde olmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Taliban ve Müslüman Kardeşler gibi gurupların siyasi alanda daha fazla varlık göstermeye başlamaları ve Türkiye'nin bölgedeki İslam ülkeleri için mütemadiyen bir model/ilham kaynağı olarak takdim edilmekte oluşu da Türkiye ve Hindistan'ı bölge istikrarının sürdürülebilirliği açısından iş birliğine yönlendirmektedir. Arab dünyasının istikrarı Türkiye – Hindistan ilişkilerinde ekonomik hedeflere ulaşılmasında da ayrı bir öneme sahiptir.

Orta Asya bölgesi de Türkiye ve Hindistan için başlı başına ortak çıkar ve iş birliği alanı teşkil etmektedir. Bölgede istikrar sağlanması her iki ülke için de önemlidir. Her iki ülkenin bölge ile olan tarihi, kültürel bağları ve Hindistan'ın bölge için Hint Okyanusu'na açılan en önemli kapılardan biri konumunda bulunması yanında; Çin, Rusya ve ABD gibi güçlerin bölge üzerindeki hesapları, Türkiye ve Hindistan arasında iş birliğini kaçınılmaz kılmaktadır. ABD'nin bölgeden çekilme planları ve bu planların hazırlanmasında Türkiye ve Hindistan gibi ülkelerin görüşlerinin pek fazla yer bulmaması da iki ülkenin diğer bölge ülkeleri ile birlikte daha fazla istişare halinde olmalarını gerektirmektedir.

Enerji jeopolitiği açısından bakıldığında Türkiye ve Hindistan dışa bağımlı ülkeler konumundadırlar. Son dönemde enerji geçiş ve piyasa ülkesi olmak üzere büyük çaba gösteren Türkiye'nin bölgede Hindistan lehine projeleri desteklemekte oluşu göz ardı edilmemelidir.

Türkiye'nin uluslararası alanda izlediği ön alıcı aktif politikalar ve ritmik diplomasi çoğu zaman yanlış anlaşılabilir. Türkiye bu yeni politikalar ile sadece Ortadoğu'da ve İslam dünyasında değil, Batı dünyası dışında -hatta batılı ülkelere- Soğuk Savaş koşulları nedeniyle kaybettiği zemini yeniden kazanma arayışındadır. Eşitlik ve karşılıklı saygı ilkelerine dayalı çoğulcu demokratik bir dış politika çizgisi benimseyen Türkiye bu politikaları ile bölgesel bir güç ve küresel bir oyuncu olmayı hedeflemektedir. 'Arap Baharı'nın son dönemlerine kadar bu politikalar görece başarılı sonuçlar doğurmuştur. Arap Baharı ile birlikte ise, bölge ile ilgili tüm diğer ülkeler için olduğu gibi Türkiye ile ilgili de bir takım problemler doğmuştur ve bu problemler büyük ölçüde Türkiye'nin politikaları nedeniyle değil krizin doğası gereği ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, Suriye son dönemde farklı güçlerin temsil savaşı yürüttüğü bir cephe ülkesine dönüşmüştür ve anlaşma sağlanamaması halinde iç savaşın derinleşmesi kaçınılmazdır. Türkiye'nin Suriye'de oynadığı rol kimi uluslararası çevrelerde doğru değerlendirilememektedir. Türkiye'nin Suriye ile 910 km. ortak sınırı vardır. Türkiye Suriye'de iç savaşın derinleşmemesi ve

ülkenin bir an önce istikrara kavuşması için yoğun çaba sarf etmektedir, çünkü iç savaşın bölgeye yayılma riski çok yüksektir. Ayrıca, Suriye kaynak zengini olmadığı için ülke ne kadar tahrip edilirse tamir edilmesi o kadar zor olacaktır.

‘Arap Baharı’ sürecinin bir başka önemli yönü de taraflarca kullanılan yöntemler olmuştur. Bu süreçte devlet otoritesi ile ilgili imaj aşınmış, zihinsel eşikler aşılmış, devlet aklının hakim olduğu ortam yok olmuş, bölge ülkeleri için anarşi ve kaos kapısı aralanmıştır. İzleyen süreçte kriz ülkelerinde devlet otoritesinin ve meşruiyetinin yeniden inşası uzun zaman alacak ve tüm tarafların yoğun ilgi ve çabasını gerektirecektir.

Rusya ve Çin mikro milliyetçilik akımların kullanılması yoluyla zayıflatılma endişesi taşımaktadırlar, çünkü iç dinamikleri çok ciddi riskler barındırmaktadır ve bunların manipüle edilmesinden çekinmektedirler. Özellikle sosyo ekonomik kriz durumlarında farklı yapıların problem haline gelme riski her zaman mevcuttur.

Ortadoğu ve Güney Asya ülkelerinin temel sorunu insan kaynağı niteliksizliğidir. Mısır gibi bazı ülkelerde finansal sorunlar had safhadadır. Bu ülkeler “uluslararası toplum”un kendilerine verdiği mesajı tam olarak algılayamazlarsa her an kaosa girebilirler.

Hindistan’ın komşuları Pakistan ve Afganistan, Türkiye için hayati öneme sahip ülkeler konumundadırlar. Buna karşılık, Türkiye’nin komşusu olan ve yakın bölgesinde bulunan Suriye, Irak, İsrail ve Mısır gibi ülkeler de Hindistan için büyük önem taşımaktadır. Türkiye’nin Pakistan ve Afganistan ile ilgili sorunlarda oynadığı rol göz ardı edilemeyecek denli önemlidir. Bu noktada muhtemel Hindistan – Türkiye diyalog ve iş birliği iki ülkenin karşılıklı kaygılarının asgariye indirilmesi bakımından önem taşımaktadır. Türkiye’nin Burma (Myanmar)’da oynadığı rol de iki ülkenin birbirlerini daha iyi anlamalarına ciddi katkı sağlamaktadır.

Düşünce Kuruluşları demokrasinin temel yapı taşlarından ve ülkeler arası sorunların çözümünde küçümsenemeyecek denli önemli rol oynamaktadırlar. Sivil toplum unsurları arasındaki etkileşimin teşvik edilmesi, her iki tarafta karşı tarafla ilgili iyi imaj oluşturulması önemlidir. Ne var ki, şu ana dek iki ülkenin birbirlerine bakışı büyük ölçüde küresel üçüncü güçler tarafından belirlenmiştir.

İki ülkenin iş birliği sonucunda ortaya çıkacak sinerji mevcut potansiyelin harekete geçirilebilmesi için hayati önem taşımaktadır. İlişkilerin geleceği adına yeni bir trend oluşturmak üzere Türkiye-Brezilya arasında son dönemde gelişen ilişkiler model alınabilir ya da daha başka formüller üretilebilir. Bu bağlamda insan merkezli diplomasi geliştirilmesi ve uluslararası sorunların insani temelde yeniden tanımlanması kaçınılmazdır. Türkiye'nin Afrika ülkeleri ile geliştirdiği ilişkiler bu noktada örnek gösterilebilir. Akdeniz'in kuzeyinde yer alan Türkiye Afrika ülkeleri ile insani temelde yakınlaşmayı ve alışılmışın dışında bir diplomasi örneği sergilemeyi başarmıştır.

Türkiye ve Hindistan sahip oldukları Müslüman halkları devlet bilincine sahip ve radikalizmden uzak çerçevede tutmayı başarmış demokratik ve çoğulcu ülkelerdir. Günümüz dünyasının en önemli istikrarsızlık kaynaklarından olan radikalizmin önlenmesi bağlamında iki ülke küresel ve bölgesel düzeyde işbirliği gerçekleştirerek güvenlik ve istikrara ciddi katkı sağlayabilirler.

Keşmir ve Kıbrıs sorunları taraflar arasında siyasi ilişkilerin gelişmesini engelleme potansiyeline sahiptir. Ne var ki, taraflar bu tür sorunlarda sorunun doğasını anladıkları için ya da hasmâne tutum benimsedikleri için değil, daha geniş perspektifteki ilişkilerinin bir devamı olarak pozisyon almaktadırlar. Algılar ve politikalar müzakere ve diyaloga dayalı olarak değil, daha başka politikaların uzantısı olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin Hindistan Kıbrıs'ta Rum tarafını benimseyen tavır takınırken Türkiye'ye düşman olduğu için böyle davranıyor değildir.

Türkiye'nin Keşmir ile ilgili tutumunda da benzer yaklaşımlar söz konusudur. Hindistan Türkiye'nin bu tür sorunlar karşısında AB ve ABD gibi tarafsız bir politika benimsemesini beklemektedir. Türkiye de Kıbrıs sorununda Hindistan'ın daha anlayışlı bir yaklaşım benimsemesini beklemektedir. Bu tür sorunlar diğer alanlardaki iş birliği imkânlarının geliştirilmesi ile zaman içerisinde sühuletle aşılabilecektir. Rüzgarlı denizdeki gemi yönlendirilemiyorsa sürüklenecektir; ama eğer yönlendirilebilirse rüzgara karşı bile yol alınabilir.

Türkiye - Hindistan arasında geliştirilecek yeni yaklaşımlar ve karşılıklı bağımlılık üst düzey ilişkilerle taçlandırılmalıdır. İki ülke ilişkilerinin gelişmesi önündeki önemli engellerden biri de üst düzey ziyaretlerin yetersiz oluşudur. Özellikle Hindistan tarafının üst düzey ziyaret eksikliği iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesi için gerekli psikolojik engellerin aşılmasını zorlaştırmaktadır. İki ülke arasındaki mevcut potansiyelin büyüklüğünün karar alıcılar tarafından görülmesi ve

gereğinin yerine getirilmesi beklenmelidir. İki ülke kamuoyu bir diğerini yükselen değer olarak algılamaktadır. Ortaya çıkan yeni sonuçları seferber edecek yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Hindistan Ortadoğu’da çok yüksek bir ticaret hacmine ve büyük bir diasporaya sahiptir. 7 milyar dolara yaklaşan Türkiye Hindistan ticaret hacmi ilişkilerin maddi temelini oluşturmaktadır. Ne var ki, iki ülkenin demografik ve ekonomik kapasiteleri yanında, iki ülke ekonomisinin tamamlayıcı nitelikte olması gibi hususlar göz önüne alındığında mevcut ekonomik ilişkilerin oldukça yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. İkili ilişkilerin genişletilebilmesi ve derinleştirilebilmesi için öncelikle ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Bu çerçevede, ikili ilişkilerde hassas, kırılgan, çözümünün kısa vadede gerçekleşmesinin mümkün olmadığı sorunların varlığının kabul edilip, kısa vadede sonuç verecek ortak çıkar alanlarının tespit edilerek bu alanlarda iş birliği geliştirilmesi; işbirliğine daha çok ekonomik alanlardan ve hatta iş birliğine açık birkaç sektörden başlayıp kartopu etkisi ile bunun diğer sektörlerle de yayılmasına imkan sağlanması; işadamlarının sürece dahil edilmesi; kültürel işbirliğine önem verilmesi, düşünce kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversiteler arası, yazarlar, sanatçılar, gazeteciler arasında etkileşimin artırılması; karşılıklı dil öğrenimini yoğunlaştırmak için zemin hazırlanması, kültür merkezlerinin açılması, vizeler konusunda esneklik sağlanması, turizm ilişkilerinin artırılması gerekmektedir.